

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

IZDAJATELJ IN LASTNIK: „KMETSKA ŽUPANSKA ZVEZA“.

Izhaja vsakega 15. dne meseca, ter stane
celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu „Občinske
Uprave“ v Ljubljani. — Rokopisi se ne
vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 60 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo
„Občinske Uprave“ v Ljubljani.

Cena oglasom je za enostopno petitno
vrsto 30 vinarjev, večkratno inseriranje
po dogovoru.

Male ali velike občine?

(V. Polak)

Velike in mnogotere so naloge, ki jih morajo
vršiti občine. Poleg opravil „domačega“ delokroga, to
so predvsem gospodarstvo z občinskim imetjem in
z občinskimi rečmi, podeljevanje domovinstva, preskrba
ubožcev ter razna opravila krajevnega nadzorstva (po-
licije), odkazujejo ali izročajo državnim in deželni zakon
občinam še celo vrsto poslov, ki se tičejo državne
uprave in pri katerih so občine dolžne sodelovati.
Vseh opravil „izročnega“ delokroga pač ni mogoče
našteti. Z vsakim napredkom v postavitvi se množe
tudi za občino naloge, sodelovati pri stvarih državne
uprave. Tu naj navedem le nekatera splošnejša: sode-
lovanje občin pri ljudskem štetju, razglaševanje zako-
nov, zglaševanje tujcev, priprava in izvršitev občinskih
volitev, priprava volitev za deželni in državni zbor,
potem obširno sodelovanje v vojaških zadevah, mobi-
lizacija, sodelovanje pri odgonih, pri opravih državne
zdravstvene uprave v okrožnih zdravstvenih zastopih,
v obrtnih zadevah, pri delavskih zavarovanjih (zoper
nezgode, za slučaj bolezni), v zadevah deželne kulture
(pri obrambi poljščine, vzdrževanju ograj i. t. d.), pri
lovstvu (zlasti po novem deželnem lovskem zakonu!),
ribištvu, dalje v sodnih stvareh in v davčnih zadevah.
K tem opravilom se bodo po vojni pridružila še nova:
sodelovanje pri preskrbi invalidov, vdov in sirot ter
pri drugih podpornih akcijah.

Zares, velikansk tovor uradnega dela! In vse to
naj zmagujejo župani po deželi, ki se pač niso izšolali
za uradnike, temveč so povečini kmetje-gospodarji.
Župan je danes najvažnejši organ javne uprave —
tudi državne! On ni le dolžan voditi natančnih sez-
namov občanov v tem in onem pogledu, reševati
raznovrstne dopise oblastev, vsak hip odgovarjati na
razna nujna vprašanja, on mora biti tudi pripravljen,
če treba — da stopi vsak čas sam do najoddaljenej-

šega občana ter hoditi do uradov, časih po celi dan
daleč in še drugega več. Ni tedaj čudno, če slišimo
župane tožiti, da tolikšnega uradnega dela ne zmorejo
in da jim ne preostaja prav nič časa za domače delo.
Res je, da ima mnogo občin na Kranjskem svoje
tajnike, ali vsaj pomožne pisarje, toda vsi ti povečini
opravljajo tajniške posle le kot stransko službo.
Večji del naših občinskih tajnikov so po svojem po-
klicu organisti ali učitelji. Če jih njihova služba kliče
drugam, je župan zopet brez pomočnika. In župan
vendar ne more vedeti in znati vsega, zlasti v današ-
njih dneh, ko vodstvo občinskih opravil zahteva vedno
več izobrazbe, pa tudi prakse.

Glavna stvar, da razumeš mnogovrstna opravila
županstva, je večletna praksa. Poglejmo sedaj, nam li
uredba županske službe nudi tiste stalnosti, ki je vsa-
komur potrebna, da se more poglobiti v javno urado-
vanje in v upravo občine? Tu zadenemo na tisto, kar
se povsod občuti kot neka pomanjkljivost. Županska
služba je časten mandat, ki ga prejme župan iz rok
občanov-volilcev. Premembe županov tedaj ne morejo
ostati brez kvarnih posledic na upravo občine in na
uradovanje sploh, zlasti ne tam, kjer nimajo občinskih
tajnikov.

Kako tedaj odpomoči v tem oziru? Izpreminjati
občinski volilni red z novimi določbami, ki bi zahtevale
od županov in občinskih svetovalcev posebnega uprav-
nega znanja, ne gre, ker bi se stem utesnjevala prosta
volitev občinskih funkcionarjev. Sicer pa izven občin-
skega starešinstva in odbora stoječi občani navadno
nimajo prilike seznaniti se z uradnimi občinskimi za-
devami. Tudi se je že razmišljalo o tem, da bi se
podaljšala poslovna doba občinskih zastopov, ki je
po § 21. obč. reda kranjskega določena na tri leta.
Ni dvomiti, da bi se s tem doseglo neko ustaljenje v

občinski upravi, toda svojega cilja, da se namreč uprava občine in poslovanje postavi na trdna tla, bi tudi s podaljšanjem funkcijske dobe občinskih zastopov ne dosegli.

Reorganizacija občinskega upravnega aparata mora zastaviti drugje! Če se v postavodajalnih zbornicah čujejo pritožbe, da občine na deželi povečini ne izpolnjujejo povsem zadovoljivo svojih nalog, zlasti onih izročnega delokroga, bo vsakdo pristavil, da je temu vzrok: nedostatek materialnih sredstev kakor tudi nezadostna inteligenca občinskih funkcionarjev. To je gotovo res. Toda od voditeljev kmečkih občin vendar ni mogoče zahtevati, da bi bili kar celi juristi. Lahko, oziroma mora pa se zahtevati zadostnega znanja v stvareh javne uprave od glavnih občinskih uradnikov t. j. tajnikov. Ti so zato postavljeni! Da pa bo mogel občinski uradnik povsem posvetiti se svojim nalogam oziroma svojemu poklicu, mu je treba seveda zasigurati gmotni obstanek, česar pa male občine ne zmorejo.

S tem prehajam k vprašanju, ki sem ga postavil na čelo pričujoče razprave.

Obseg občin.

Da moremo prav presoditi, v koliko so občine sposobne nositi finančna bremena in vršiti svoje zakonite naloge, si je treba predočiti njihovo velikost po številu prebivalstva, po teritoriju in po gospodarskih prilikah (obč. imetje, prometna sredstva in lega občine, njena davčna moč itd.).

Sedanja oblika občin, t. j. njih teritorialni obseg temelji na provizorni občinski postavi z dne 17. marca 1849, drž. zak. št. 170, ki je določal v § 1, da ima vsaka krajevna (politična) občina obsegati vsaj eno davčno občino, če ni že itak več davčnih občin združenih v eno samostojno krajevno občino. Ta princip je v celoti prevzel tudi sedaj veljavni občinski red. Saj pravi § 1. občinskega reda, da „naj sedanje selske občine ostanejo tako, kakor so, dokler se po tej postavi ne prenarede“. Temelj za teritorialno osnovo občin tvori torej davčna občina, katere obseg znaša povprečno $10\frac{1}{2}$ km². Od leta 1862, ko je izšel državni občinski zakon in na njem temelječi poznejši občinski zakoni za posamezne dežele (za Kranjsko iz l. 1866) je življene občin podvrženo neprestanim izpremembam, bodisi da se le-te združujejo, razdružujejo ali

pa, da se drugače njihove meje izpreminjajo. Tako je bilo v Avstriji (brez Ogrske) leta 1869 vseh občin izvzemši samostojna graščinska ozemlja v Galiciji in Bukovini, 21.885. Do leta 1880 je nastalo 815 novih občin, prenehalo obstajati (vsled združitve z drugimi) pa je 126 občin. V razdobju 1880—1890 se je osnovalo novih občin 332, prenehalo jih je pa 36, v razdobju 1890—1900 pa novih 333, prenehalo 75.

V letu 1907 se je naštel v celi Avstriji 23.251 občin, to je 1416 več kakor l. 1869.

Glede občinskega življenja v slovenskih pokrajinah naj primerja čitatelj številke v naslednji tabeli, ki je posneta po Mischlerju:

D e ž e l e	Število občin				Povprečno število prebivalstva ene občine v letu 1900	Povprečni obseg v km ²
	leta 1869	leta 1880	leta 1890	leta 1900		
Štajersko . . .	1545	1546	1554	1557	871	14.4
Koroško . . .	214	212	230	252	1454	41
Kranjsko . . .	349	345	345	359	1415	27.7
Trst	24	1	1	1	178.598	95
Goriško . . .	129	133	139	141	2242	20.7
Istra	44	48	51	54	6390	91.7

Za celo Avstrijo je znašalo leta 1900 povprečno število prebivalstva ene občine 830, povprečni obseg pa 10.4 km². Slovenske dežele stoje torej nad državnim povprečnim številom, bodisi glede prebivalstva, kakor tudi glede obsega občin. Kakor razvidno, so koroške občine večje kot kranjske, štajerske pa manjše; dočim so goriške po obsegu manjše, po številu prebivalstva pa večje kot kranjske. Največ občin ima Istra.

Splošno so največje občine v južnih avstrijskih deželah (Istra, Dalmacija), kjer obsega večina občin okoli 100 km² ter 6000—7000 prebivalcev. Povprečno je prišlo leta 1900 na eno občino v Istri: 91 km², ljudi pa 6390, v Dalmaciji: 149 km² in 6900 ljudi. V alpskih deželah imamo povprečno občine z 20 do 30 km² z nad 1000 prebivalci. (Glej zgornjo tabelo!) Vendar je precej občin, ki obsegajo do 50 km² in še čez. V čeških deželah in v Galiciji so občine po obsegu zelo majhne, povprečno 7 km² z okroglo 700 ljudmi.

(Dalje prihodnjic.)

Vojaška taksa.

(Dr. F. K.)

Prve mesece v letu imajo župani mnogo posla z vojaško takso. Naj slede najvažnejše določbe v tej zadevi!

Vojaško takso morajo plačevati:

1) tisti, ki so bili pri zadnjem naboru spoznani za nesposobne za vojaško službo, kar se navadno zgodi pri tretjem naboru. Zgodi se pa tudi, da se koga že pri prvem ali drugem naboru enkrat za vselej spozna za nesposobnega. Tak je potem že po prvem ali drugem naboru podvržen vojaški taksi;

2) vsi oni, ki so bili zaradi bolezni ali drugih napak odpuščeni od vojakov, preden so odslužili vojaška leta. V slučaju pa, da so si nakopali bolezen ali napako v izvrševanju vojaške službe, so oproščeni vojaške takse. Če si je n. pr. kdo pri vojaški vaji zlomil nogo ali se kako drugače težko telesno poškodoval in bil zaradi tega odpuščen od vojakov, mu tedaj ni treba plačevati takse;

3) dalje je dolžan plačevati takso, kdor se izseli iz države, predno je odslužil vojaška leta;

4) kdor se je odtegnil vojaški službi s tem, da je pobegnil iz države in se vrnil šele, ko je bil že nad 36 let star. To se večkrat zgodi pri Amerikancih, ki niso zadostili vojaški dolžnosti in se povrnejo v domovino, ko so stari že 37 ali več let. Ker se takega ne more več vtakniti v vojaško suknjo, se ga zato pritegne k plačevanju takse.

Dolžnost plačevati vojaško takso traja toliko časa kot vojaška službena dolžnost, torej navadno 12 let. Kdor je pa že doslužil del vojaške službe, se mu ta čas pri vojaški taksi všteje.

Oproščen vojaške takse je:

1) kdor nima več kot 1.600 K dohodkov na leto;

2) kdor je bil vpoklican v vojaško službo ali pritegnjen na osebna službovanja na podstavi zakona o vojnih dajatvah n. pr. kot delavec. V tem slučaju je oproščen vojaške takse za ono leto, v katerem je služil kot vojak ali kot delavec.

Vojaška taksa znaša približno $\frac{2}{3}$ dohodninskega davka brez poviška za samce ali manj obtežena gospodarstva. Plačevati jo morajo ne samo tisti, ki ni sam služil vojakov, marveč tudi njegovi stariši. Vojaška taksa, ki jo plačujejo stariši, se imenuje roditeljska taksa in se plačuje v sledečih slučajih:

1) dohodki starišev morajo znašati več kot 4.000 K letno;

2) stariši morajo istočasno plačevati roditeljsko takso samo za enega sina, dasi imajo morebiti 2 ali več sinov, ki so dolžni plačevati vojaško takso;

3) starišem, ki so že 12 let plačevali roditeljsko takso za enega sina, odpade plačevanje za druge sinove;

4) roditeljska taksa je ravno za polovico manjša, kakor vojaška taksa onega, za katerega stariši plačujejo roditeljsko takso;

5) polovica vojaške takse, ki je predpisana sinu, se vračuna v roditeljsko takso. Vzemimo n. pr., da imajo stariši letnih dohodkov 4.850 K, sin pa 1.960 K. Sin je star 26 let in mora plačevati vojaško takso, ker ni bil na tretjem naboru potrjen. Vojaška taksa, ki jo mora plačevati sin od 1.960 K znaša 13 K. Če bi imel sin toliko dohodkov, kot njegovi stariši t. j. 4.850 K, bi moral plačevati vojaške takse 70 K. Roditeljska taksa pa znaša, kakor rečeno zgoraj pod točko 4), polovico manj, torej 35 K. Od teh 35 K se pa odšteje, kakor povedano pod točko 5), še polovico sinove vojaške takse t. j. polovico od 13 K = 6 K 50 h, torej 35 K manj 6 K 50 h = 28 K 50 h. Ker ima v tem slučaju sin letno 1.960 K, stariši pa 4.850 K, plača sin vojaške takse 6 K 50 h, stariši pa 28 K 50 h.

Plačuje se vojaška taksa vedno naenkrat za celo leto in sicer prvega oktobra. Če je pa plačilni nalog dospel šele po 1. oktobru, se mora plačati vojaška taksa tekom 14 dni po vročbi plačilnega naloga.

Kakšno je sodelovanje občin po zakonu o vojaški taksi? Decembra meseca vsacega leta pozovejo okrajna glavarstva vse, ki niso odslužili vojaških let, da se zglase tekom januarja pri županstvu one občine, v kateri imajo 1. januarja svoje stalno bivališče. Dotični poziv se javno nabije v občini; vrhutega pa se poziv še javno okliče, če je to v občini običajno.

Zakon določa tudi, da mora vsak župan voditi zapisnik, v katerega zapiše dan, katerega je dal poziv javno oklicati.

Zglasiti se mora vsak, kdor je podvržen vojaški taksi, tudi če mu je za tisto leto ne bi bilo treba plačati. Potemtakem se mora zglasiti tudi tisti, ki ima dohodkov pod 1.600 K, ali kdor je bil tisto leto vpoklican v črnovojniško službovanje, ali kdor je bil pritegnjen na osebna službovanja na podlagi zakona o vojnih dajatvah. Zglasiti se mora torej vsak; kdor pa meni, da mu za tisto leto ne bo treba plačati vojaške takse, naj to naznani županstvu takrat, ko se zglašijo.

Pri županstvu mora izpolniti vsak „zglasilo“ in sicer v 2 popolnoma enakih izvodih. Pove pa lahko tudi vse podatke županu, ki jih vpiše v zglasilo. Na vsak način pa mora stranka podpisati zglasilo in sicer v obeh izvodih.

Županom po deželi se priporoča, da sami spišejo zglasilo in na ta način preprečijo razne nepravilnosti in prihranijo tako sebi kot tudi okrajnim glavarstvom veliko časa in neprilik.

Kadar župan opazi, da so se gotove stranke pomotoma zglasile pri njem, naj pošlje izpolnjena zglasila pristojnemu županstvu.

Na vsakem zglasilu je napisati dan njegovega dohoda k županstvu. O ustmeni zglasitvi mora dat župan stranki potrdilo.

Vsa došla zglasila naj župan natančno pregleda in pri tem zlasti pazi na to, če so vsa zglasila v dveh izvodih in če sta oba izvoda popolnoma enaka. V slučaju, da drugi izvod ni enak prvemu, vendar je pa očitno, da stranka gotovih podatkov, ki so v prvem izvodu, iz pozabljenosti ni vpisala tudi v drugi izvod, popravi drugi izvod lahko župan sam. Ti popravki morajo vendar biti pisani tako, da se takoj lahko spozna, da jih je vpisal župan. Če so napake večje in jih župan sam ne more popraviti, naj pozove stranko, popravi ž njo zglasilo in ji tako popravljeno zglasilo predloži znova v podpis. Kadar stranka predloži zglasilo v enem izvodu, jo mora župan vedno pozvati, da napravi še drug izvod. Vse popravke in poznejše pripombe naj se napišejo kar na prvotno zglasilo tako, da se iz tega vidi prvotna napoved kot tudi vsi poznejši popravki.

Zglasila, ki so došla v prvi polovici januarja, naj župan še tekom januarja pregleda in vse skupaj začetkom

februarja predloži pristojnemu okrajnemu glavarstvu. Zglasila, došla v drugi polovici januarja, naj se pregledajo tekom februarja in potem koncem februarja ali začetkom marca predlože okrajnemu glavarstvu, ki vse skupaj pregleda in če niso popolna, zopet vrne županstvu v spopolnitev. Spopolnjena zglasila izroči glavarstvu nato davčnemu oddelku, da napiše na vsako zglasilo, koliko dohodnine plačuje vojaški taksi zavezani. Na podlagi tega odmeri okrajno glavarstvo vojaško takso in obvesti o tem stranko s plačilnim nalogom.

Zoper plačilni nalog je dopustna pritožba tekom 14 dni na deželno vlado (c. kr. namestništvo), in proti odločbi deželne vlade (namestništva) na ministrstvo za deželno brambo.

Dohodki iz vojaške takse se v zmyslu določb tozadavnega zakona porabljajo za podpiranje invalidov ter vdov in sirot v vojni padlih.

Nova cesarska naredba glede preskrbe prebivalstva s potrebnimi stvarmi.

Oderuštvo se je med vojsko silno razpaslo. Na vse mogoče načine so izrabljali in še izrabljajo gotovi ljudje sedanje izredne razmere. Izdale so se sicer kmalu po pričetku vojne razne odredbe, ki naj bi preprečile izkoriščanje razmer ter zastavile pot neopravičenemu draženju, toda pravih uspehov vse te odredbe niso imele. Med tem, ko so bili v mnogih slučajih mali producenti kaznovani radi par vinarjev prekoračenja določenih cen, uganjali so razni pretkani prekupci oderuštvo nemoteno na debelo naprej. Vozili so gladko po spolzki poti in le prav redko se je pripetilo, da je tudi koga izmed teh zasačila roka pravice. Že naredba lanskega leta (z dne 21. avgusta 1916 drž. zak. št. 261) je imela v tem oziru precej stroga določila, toda izkazalo se je, da ne zadostujejo. Treba je bilo še ostrejših določil. V državnem zak. z dne 28. marca 1917 št. 131 je izšla v tem oziru nova cesarska naredba, ki je precej ostrejša od lanske. Koliko bo imela uspeha, bo pokazala prihodnost.

Glavna določila te naredbe so sledeča:

Prejšnje tozadavne naredbe so urejevale preskrbo prebivalstva z neobhodno potrebnimi stvarmi, letošnja obsega vse potrebščine sploh, to je premičnine, ki posredno ali neposredno služijo življenjskim potrebam ljudi in živali (§ 1). C. kr. deželna vlada je pooblaščená zaukazati od slučaja do slučaja ali redno se ponavljajoče popisovanje zalog potrebščin in sicer ali za cel svoj okoliš ali pa tudi le za posamezne dele tistega. Popis zalog se seveda lahko omeji tudi samo na ono vrsto prebivalstva, pri

kateri se pričakuje, da imajo na razpolago večje zaloge. Med tem, ko je lanska naredba zahtevala le od izdelovalcev, kupčevalcev, skladovnic in prometnih podjetij, da naznanijo svoje zaloge neobhodno potrebnih stvari, zahteva letošnja to od vsakogar, ki ima potrebščine v zalogi in na katerega se tozadavni oklic nanaša. Kdor se temu oklicu ne odzove in ne poda zahtevanih podatkov, ga kaznujejo z denarno globo do 5000 K ali z zaporom do 3 mesecev.

V svrhu preskrbe prebivalstva s potrebnimi stvarmi so se doslej lahko zahtevale zaloge potrebščin le od izdelovalcev in kupčevalcev, odslej naprej pa od vsacega posestnika. Pri privatnih gospodarstvih se bo blago le tedaj jemalo, če so zaloge za dotično družino neprimerno večje, kot jih družina potrebuje. Odškodnino za zahtevano blago določi, če se ta sporazumno ne da določiti — sodišče v izven-spornem postopanju. Pristojno je okrajno sodišče onega kraja, kjer se zahtevano blago nahaja. Če je za blago določena maksimalna cena, tedaj odškodnina ne sme v nobenem slučaju biti višja kot ta.

Nekaj povsem novega v letošnji naredbi je določilo (§ 9.), da ima ministrstvo pravico dejati potrebščine pod zaporo. Blago, ki je pod zaporo, smejo trgovci, proizvajalci ali drugi posestniki oddajati le z dovoljenjem gosposke po oblastvenih navodilih. Proizvajalcem potrebščin kot tudi trgovcem in obrtnikom ima ministrstvo pravico izdati posebna navodila glede proizvajanja, oddaje potrebščin, zalog, cene i. t. d.

V slučajih, da bi se v tem oziru proizvajalci ne hoteli podvreči predpisom, jim ministrstvo lahko odvzame obrat in izroči proti gotovi odškodnini drugim.

Posebno globoko poseže naredba glede prodaje živil in krmil. Od 1. julija dalje bo trgovina z žvili in krmili dovoljena samo tistim, ki bodo dobili za to posebno dovoljenje od c. kr. okr. glavarstva. Ministrstvo lahko podvrže tem predpisom tudi ostale predmete. Deželna vlada izdano dovoljenje za nakupovanje in prodajanje vsak čas lahko razveljavi. Ta določila pa ne veljajo za blago, ki ga prodajalec sam pridelal kot tudi ne za prodajo blaga po malih trgovcih porabnikom. S tem določilom hoče vlada preprečiti prekupovanje blaga po raznih agentih, ki so dosedaj delali velike dobičke, pri tem pa seveda cene gnali navzgor. Kazen za prestopke teh določil je določena na 10.000 K denarne globe ali zapor do 6 mesecev. Nekoliko razširjena so tudi določila glede razvidnosti cen in kazni radi prestopkov v tem oziru poostrene. Po lanski naredbi je bil tisti, ki se ni ravnal po teh določilih, kaznovan z globo do 2000 K ali z zaporom do 3 mesecev. Letošnja naredba predpisuje za to globo do 5000 K ali zapor do 3 mesecev.

Najvišje cene za potrebne stvari določa minister za trgovino, odnosno pri živilih in krmilih minister za ljudsko prehrano. Ministrstvo pa lahko pooblasti tudi politična oblastva, da raznim predmetom določijo maksimalno ceno. Kazni prekoračenja cen so po letošnji naredbi zdaj višje. Po lanski naredbi so bili ti prestopki kaznovani z zaporom od enega tedna do 6 mesecev in poleg tega se je smela naložiti še denarna globa do 2000 K. Sedaj je določen za to zapor do 6 mesecev, denarna globa pa se je zvišala na 10.000 K.

Glede navijanja cen določa naredba sledeče: Kdor zahteva izrabljaje izredne razmere, povzročene z vojnim stanjem, za potrebne reči očitno čezmerne cene, ali da sebi ali komu drugemu priznati ali obljubiti take cene, se kaznuje pri sodišču radi prestopka z zaporom od 14 dni do 6 mesecev. Poleg zaporne kazni se mu lahko naloži tudi globa in sicer do 20.000 K. Če je bil storilec enkrat radi navijanja cen že kaznovan, ali če krivični dobiček presega 2000 K, se kaznuje radi pregreška z zaporom od 2 mesecev do 2 let in poleg tega se mu lahko naloži še denarna kazen in sicer do 200.000 K. V slučaju, da je storilec s svojim dejanjem posebno hudo ogrozil javne interese, se spremeni pregrešek v zločin in se kaznuje z zaporom od 6 mesecev do 3 let. Denarna kazen, ki se obenem storilcu lahko naloži, znaša v tem slučaju 500.000 K. Pri presojevanju, če je cena bila očitno pretirana, se morajo vpoštevati vse premoženjske koristi, ki jih je storilec poleg cen zahteval, jih pustil sebi ali komu drugemu priznati ali obljubiti. Sodišče bo kaznovalo tudi tistega, ki pri nakupu potrebnih stvari, ki jih hoče prodati naprej, ponuja več kot zahteva prodajalec, ali če nje-

gova ponudba prekaša dosedaj običajno ceno. To dejanje je prestopok, spremeni se pa v pregrešek, če je bil storilec že enkrat kaznovan radi navijanja cen ali pa zakrivil to dejanje v večjem obsegu.

Da se preprečijo razni ovinki, po katerih bi bilo mogoče navijanje cen zakrivati, je prepovedano vpi-savati v račune, trgovske knjige in druge trgovske papirje neprave cene ter potvarjati druge važne podatke. Prestopki v tej stvari se kaznujejo z zaporom od 14 dni do 6 mesecev in poleg tega se sme naložiti še denarna kazen do 20.000 K. Če je storilec dejanje zagrešil v večjem obsegu, se spremeni prestopok v pregrešek, ki se kaznuje z zaporom od 2 mesecev do 2 let; denarna kazen se zviša v tem slučaju do 200.000 K.

Zabranjeno je tudi po tiskovinah brez imena in navedbe stanovanja odnosno firme ali podjetja oglašati potrebščine ali pa v oglasih o prodaji in nakupu potrebščin navajati podatke, ki lahko vzbudijo zmoto o cenah ali trgovskih razmerah pošiljatelja.

Za nadzorovanje cen se mora ustanoviti na sedežu vsacega sodnega dvora (deželnega, okrožnega sodišča) vsaj en urad. Ta urad obstoji iz predsednika, njegovih namestnikov in iz 12 drugih članov. Tako predsednika kot vse druge člane imenuje c. kr. dež. vlada. Za predsednika kot tudi navadne člane tega urada se imenujejo le osebe, ki so v gospodarskih vprašanjih kolikor toliko doma in od katerih se lahko pričakuje, da bodo svoj posel opravljale povsem nepristransko. Zastopani so v tem uradu trgovci, kmetje in konsumenti. Od zastopnikov konsumentov morata pripadati, če je v dotičnem kraju razvita industrija, dva delavstvu. Naloga teh uradov bo, dajati sodiščem mnenje o prestopkih navijanja cen ter iti uradom v vseh slučajih, kadar bo šlo za nadzorovanje prometa s potrebščinami, za cene itd. na roko. V podporo državnih centralnih uradov se ustanovi na Dunaju v uradu za ljudsko prehrano osrednja komisija za nadzorovanje cen. Podpirala bo v vseh zadevah, ki se tičejo prehrane ljudstva, državne centralne urade, nadzirala krajevne komisije, pregledovala po teh določene ravnalne cene ter jim dajala v tej zadevi potrebna navodila. Osrednja komisija bo upravičena določevati tudi ravnalne cene, če bi se za to pokazala potreba. Ravnalne cene se smejo določiti samo za one predmete, ki nimajo določenih najvišjih cen.

Med splošnimi določili naredbe je važna zlasti določba, da ima okrajno glavarstvo, odnosno — kjer je — državna policija, pravico osebe, ki so bile kaznovane radi pregreška navijanja cen postaviti pod policijsko nadzorstvo, oziroma jim odkazati kraj bivanja, ki ga brez dovoljenja ne smejo zapustiti. Pri osebah, ki so bile kaznovane radi zločina navijanja cen, se to mora redno zgoditi. Pri odmeri denarne kazni je vedno upoštevati višino dobička, ki ga je kdo s prepovedanim dejanjem dosegel ali hotel doseči. Storilec se po dosedanjih določilih sme zapleniti zaloge, sedaj je mogoče vzeti blago ali izkupiček brez ozira na to

če spada storilcem ali ne. Lastniki podjetij in obratov jamčijo za denarne kazni, ki so se prisodile njihovim uslužbencem, pooblaščenecem ali zastopnikom radi navijanja cen ali prestopkov najvišjih cen. Obsodbe radi pregreška ali zločina navijanja cen se morajo objaviti na stroške obsojenca v dnevnikih ali tednikih ter

nabiti na občinsko desko v občini, kjer obsojenec stanuje. Pri obsodbi radi prestopka se objava v časopisih izreče le tedaj, če to zahtevajo javni interesi. Pri izvršitvi te naredbe so občine dolžne sodelovati. Odredba je stopila v veljavo dne 15. aprila t. l.

Občinsko posredništvo.

Navodnik in zakon za kronovine avstrijskega juga.

(Dr. Fran Mohorič.)

(Dalje.)

§ 22.

Ako se sklene poravnava, jo mora posredovalni urad vpisati v svojo uradno knjigo.

Vpis mora obsegati:

- a) številko, pod katero se vpiše poravnava v uradno knjigo;
- b) zaznamek dneva, meseca in leta sklenjene poravnave;
- c) natančno navedbo strank in, če so zanje prišli pooblaščenca, natančno navedbo le-teh, kakor tudi njihovih pooblastil z opazko, da ta pooblastila upravičujejo sklepati poravnave;
- d) označbo spornega predmeta, o katerem se je sklenila poravnava;
- e) poravnavo samo v dobesedni vsebini.

Ako je treba za poravnavo sodne odobritve, ker kakšna stranka še ni samosvoja, je treba v uradni knjigi pripomniti, če je ta odobritev že izkazana ali če se je pridržalo odobritev naknadno izposlovati.

Kar se je vpisalo v uradno knjigo, se mora prečitati strankam, in v knjigi pripomniti, da se je to zgodilo.

Stranke kakor zaupniki, pred katerimi se poravnava sklene, morajo to, kar je vpisano v uradni knjigi, podpisati. (§ 5 zakona z dne 21. septembra 1869, drž. zak. št. 150).

§ 23.

Uradna knjiga, ki je določena za vpisovanje poravnave, se mora pred uporabo vezati, zaznamovati kot prvi, drugi, tretji zvezek itd. in stran za stranjo zaznamovati s tekočimi številkami.

Skozi vse liste uradne knjige je potegniti vrstico in oba njena konca je z občinskim pečatom pritrditi na zadnji strani. Ravno tam mora župan zaznamovati število listov in pridejati svoj podpis.

V uradno knjigo se morajo vpisovati posamezne sklenjene poravnave po vrsti, kakor so bile sklenjene, in po tekočih številkah. V novih uradnih knjigah se začne zaznamovanje s številkami zopet od začetka.

Uradno knjigo je voditi natančno in določno. V nji se ne sme ničesar radirati, pisati počez ali vpisati med vrste. Če je treba črtati besede, se mora to zgoditi tako, da ostane prečrtano čitljivo. Dodatki se zapišejo na robu in naj jih stranke posebno podpišejo.

Uradno knjigo je skrbno shraniti in varovati pred vsako zlorabo. Isto velja za popisane uradne knjige. Pooblastila, katera prinesejo pooblaščenca stranke, naj se shranijo v uradu v izvorniku ali v poverjenem prepisu (§ 6 zakona z dne 21. septembra 1869, državnega zak. št. 150).

Poleg uradne knjige je voditi abecedno kazalo, v katerem se zaznamujejo imena strank, med katerimi je bila sklenjena poravnava, in zapisuje stran uradne knjige, na kateri je vpisana poravnava.

§ 24.

Ako bi večji poslovni obseg posredovalnega urada zahteval, naj vodi ta še poseben poslovni zapisnik, v katerega je vpisovati priglašena naznanila, o teh izdana povabila in okoliščino, če se je vršila poravnava razprava in če se je dosegla poravnava ali ne.

§ 25.

Prizadetim strankam je na ustmeno ali pismeno zahtevo izdati uradno listino o sklenjeni poravnavi.

Ta uradna listina, na katero je zapisati številko zvezka uradne knjige, mora obsegati dobeseden prepis tega, kar je vpisano v uradni knjigi (§ 22); uradno listino mora podpisati župan in en član posredovalnega urada in je nanjo pritisniti občinski pečat (§ 7 zakona z dne 21. septembra 1869, drž. zak. št. 150).

Ako je za več občin ustanovljen skupen posredovalni urad (§ 3), ima uradno listino podpisati župan občine, v katere okrožju je sedež posredovalnega urada.

§ 26.

Poravnave, ki se sklenejo v občinskem posredovalnem uradu po smislu predstoječih določil, imajo veljavo sodnih poravnave in uradne listine o takih po-

ravnava, ustrežajoče določilom § 25 je smatrati enakim z uradnimi listinami o sodnih poravnava.

Na podlagi poravnava, s katerimi se deli katastralna parcela (§ 11. lit. b), se more izvesti ta delitev v zemljiški knjigi le tedaj, ako ustreza popis ali geometrijski naris delitve v uradni listini ali v priloženem situacijskem načrtu obstoječim predpisom (člen I., § 8, zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

§ 27.

Po členu I, § 9 zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59, veljajo glede kolekov in neposrednih pristojbin sledeča določila:

Ako so se stranke poravnale, da se plača upravičencu denarna vsota do všteti 200 K, vporabiti je pri vpisu v uradno knjigo kolek, ki odpade po lestvici II. z izredno doklado na poravnalni znesek.

Pri vpisu poravnava:

- a) v sporih o določitvi mej nepremičnin, če se s tem ne prenese imovina od ene izmed udeleženi oseb na drugo ali na kako tretjo osebo;
 - b) v posestnih sporih, če je poravnava omejena na obnovo motene posesti,
- je uporabiti kolek za 1 K.

V vseh drugih slučajih se mora pri vpisu poravnave v uradno knjigo plačati pristojbina kakor od sodnih poravnava. Posredovalni urad mora tekom osmih dni po sklenjeni poravnavi izročiti v svrhu odmere pristojbine koleka prosti izpisek iz uradne knjige uradu, ki je pristojen za odmero pristojbine.

Vsi v posredovalnem uradu sestavljeni zapisniki, pri njem vložene prošnje in vloge in prva izdaja uradne listine so koleka proste. Nadaljne izdaje uradnih listin so podvržene tistem koleku kakor listine o sodnih poravnava.

§ 28.

Iz zaupnikov občine sestavljeni posredovalni urad je po smislu nastopnih določil poklican vršiti upravne poizkuse v zadevah razžaljenja časti.

Ako imata zasebni obtožitelj in obdolženec svoje bivališče v okrožju tistega posredovalnega urada, se more pričeti postopanje radi prestopkov zoper varnost časti po §§ 487—497 kaz. zak. pri sodišču šele tedaj, ako je bil spravi poizkus pri posredovalnem uradu brezuspešen. Ako se o tem ne predloži potrdilo, ko se vložijo zasebna obtožba, se mora tožba uradoma odstopiti pristojnemu posredovalnemu uradu, da poizkusi spravo.

To določilo se ne uporablja:

1. ako se je storilo kaznjivo dejanje z vsebino tiskovine;
2. ako je žaljenec ali žalitelj aktivna vojaška, domobranska ali orožniška oseba (člen II., § 1. zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

Ako je ustanovljenih v okolišju tiste občine več posredovalnih uradov, ki so pristojni za ves okoliš občine, (§ 1, odst. 3) ima vršiti spravi poizkus tisti

posredovalni urad, v čegar okrožju ima obdolženec svoj dom ali bivališče.

§ 29.

K spravi obravnava se morata povabiti ovaditelj in obdolženec. Stranke ne morejo pri tej obravnava biti zastopane po pooblaščenju. Obravnava se sme preložiti le s pritrditvijo obeh strank.

Spravi poizkus je smatrati brezuspešnim tudi tedaj, ako ovaditelj ali obdolženec izostane od upravne obravnave.

Ako se ne dožene sprava ali ako ena izmed strank ne pride k spravi obravnava, ima posredovalni urad to v treh dneh pismeno potrditi. To potrdilo mora obsegati:

- a) imena strank;
- b) navedbo, kdaj in kje je bil storjen prestopok;
- c) dan, katerega se je zahtevala uvedba upravne obravnave;
- d) dan, katerega se je v resnici vršila, ali na katerega je bila brezuspešno napovedana sprava obravnava.

Ako je sodišče odstopilo posredovalnemu uradu tožbo v svrhu spravnega poizkusa, ima ta, če je ostal spravi poizkus brezuspešen, tožbo s pismenim potrdilom te okoliščine uradnim potom vrniti sodišču tekom treh dni. Pod lit. c) označene navedbe časa v to potrdilo ni sprejeti (člen II., § 2, zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

§ 30.

Ako kaka stranka ne pride k spravi obravnava, niti najkasneje na dan pred napovedano spravo obravnava ne naznani svojega izostanka posredovalnemu uradu, se ji sme pod tistimi pogoji in v tistem obsegu, kakor je to dopustno po § 16 v postopanju pri poravnavnem poizkusu, naložiti denarna globa.

Določilo § 16 se uporablja tudi pri povabljenju k spravi obravnava (člen II., § 3, zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

§ 31.

Dnevi od vložitve zahteve, da se uvede sprava obravnava pri posredovalnem uradu, pa do dne, katerega se v resnici izvrši ali na katerega je bila brezuspešno napovedana sprava obravnava, se ne všteta v šesttedenski tožbeni rok (§ 530 kaz. zak.).

Čas, med katerim teče pri posredovalnem uradu postopanje v zadevah radi žaljenja časti, ker se je zahtevala uvedba upravne obravnave, ali ker je bila posredovalnemu uradu odstopljena tožba radi žaljenja časti, se ne všteta v dobo zastaranja (člen II., § 4, zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

§ 32.

O spravi poizkusih je voditi posebno uradno knjigo (§ 23, odst. 1, 3 in 4). V to je vpisati zahtevo, da se uvede sprava obravnava, in sicer z navedbo imen strank in dneva vložitve ali prihoda od sodišča

odstopljene tožbe, in je dalje pripomniti, ako sta prišli k spravi obravnavi obe stranki ali katera izmed njih in ako se je dosegla sprava ali ne.

Sestavljati zapisnike o spravnih obravnavah je nedopustno (člen II., § 5, zak. z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

§ 33.

Za postopanje pri spravnih poizkusih veljajo predpisi, ki so izdani z §§ 19 in 20 za poravnane razprave. Pri spravi obravnavi morata biti vsaj dva zaupnika istočasno navzoča.

§ 34.

Sprava, za katero se stranke zedinijo, mora obstojati:

1. iz častne izjave, katera se da pred posredovalnim uradom eventualno v navzočnosti določenih oseb;

2. v izročitvi pismene častne izjave obdolženca za zasebnega obtožitelja;

3. v tem, da se obtoženec zaveže dati javno častno izjavo;

4. v denarni globi v prid pristojnega ubožnega zaklada ali v kak dobrodelen ali občekoristen namen;

5. v tem, da se združi več od 1 do 4 naštetih spravnih dejanj.

Način dogovorjene sprave je na kratko vpisati v uradno knjigo.

Ako se dogovorjeno spravno dejanje ne izvrši pri obravnavi sami, se more ta preložiti na določen dan v svrhu, da se dokaže izpolnitev dogovorjenih spravnih pogojev. Ako se izpolnitev dogovorjenih pogojev ne dokaže najkasneje pri preloženih obravnavi, je smatrati spravi poizkus brezuspešnim.

§ 35.

Za posredovalni urad potrebne prostore mora preskrbeti občina; ako pa gre za skupen posredovalen urad, se morajo zanj preskrbeti prostori v kraju, koder ima ta urad svoj sedež, na stroške v to svrhu zedinjenih občin.

Stroške za posredovalni urad določa občinski zastop in, ako se ustanovi za več občin skupen posredovalen urad, dotični občinski zastopi.

Ako se občinski zastopi posameznih občin glede teh stroškov ne morejo sporazumeti, določi in porazdeli jih med nje deželni odbor.

Določene stroške morajo trpeti občine po razmerju njih direktnih davkov kakor druge občinske naklade.

§ 36.

Od strank se ne sme pod nikako pretvezo zahtevati kakšna pristojbina izvzemši pristojbino za poravnani kolek, morebitne stroške za ogled na licu mesta (§ 19) ali za vročitve.

§ 37.

Kako je vsakočasno obveščati sodišča o ustanovitvi ali razpustitvi posredovalnih uradov, se določi potom naredbe (člen III., odst. 3, zak. z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

§ 38.

Pravosodni minister ima pravico, vsak čas pregledati delovanje posredovalnih uradov in izdajati za redno poslovanje potrebna navodila in naročila (člen V, zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

§ 39.

Določila tega zakona stopijo v veljavo, čim se zakon razglasi. Istočasno izgubi svojo veljavo zakon z dne 11. maja 1873, dež. zak. št. 24.

§ 40.

Mojim ministrom za pravosodje, notranje zadeve in finance je naročeno, da izvrše ta zakon.

Dunaj, 27. septembra 1911.

Franc Jožef s. r.

Hochenburger s. r.

Meyer s. r.

Wickenburg s. r.

Vprašanja in odgovori.

11. Županstvo občine Č.

Vprašanje:

Odkar je vojna, je pri nas vedno večje število vojaštva nastanjenega. Pa tudi ob raznih prilikah kot n. pr. za časa naborov, rekvizicije itd. prihajajo častniki k nam in se nastanejo pri nas. Občina mora za vse doplačevati k stanarini, h kurjavi, razsvetljavi in pripregi,

kar ni ravno malenkost. Občina se je morala v ta namen že prej zadolžiti in ravnokar bo morala najeti zopet novo posojilo, da pokrije primanjkljaj, ki je nastal ravno vsled izdatkov za vojaško nastanitev. Ali je občina res dolžna sama toliko žrtvovati v ta namen? Bi se li ne moglo dobiti nekaj prispevkov od sosednih občin, zlasti še, ker je pri nas veliko častnikov, ki imajo cel dan posla v sosednih občinah, stanovat pa

pridejo k nam? Od teh nima občina nobenih koristi, temveč zaenkrat le stroške. Sosedne občine so proste skoraj vseh teh bremen, ker imajo malo ali pa nič vojaštva.

Odgovor:

Gotovo je, da danes nekatere občine veliko več trpe kot druge. Občine, ki leže v važnih prometnih krajih, ob železnici, ob važnih potih ter blizu fronte, imajo z vojaško nastanitvijo veliko stroškov, med tem ko so občine v oddaljenih in hribovitih krajih vsega tega skoraj popolnoma proste. Jasno je, da ne bi bilo pravično, če bi se vsa ta bremena pustila nezravnana pri občinah, kjer so. Nekaj občin bi bilo na ta način silno obremenjenih, druge pa bi zopet vsega tega nič ne občutile. Zakon o vojaški nastanitvi z dne 11. junija 1879., drž. zak. št. 93 ima določila tudi za te slučaje. Po § 38. tega zakona ima deželno zastopstvo pravico, stroške, ki so jih imeli z vojaško nastanitvijo le posamezne občine, porazdeliti ali na celo deželo, ali pa le med občine v ta namen napravljenih skladnih okrajev. Stroški za vojaško nastanitev naj se tedaj skrbno zapisujejo ter svoj čas predlože deželnemu odboru s prošnjo, da izposluje, da se ti v zmislu § 38. zgoraj citiranega zakona porazdele ali na celo deželo ali pa med vse občine v ta namen napravljenega okraja.

12. Županstvo občine I.

Vprašanje:

Tukajšnjemu županstvu je predložil posestnik N. račun, češ da ga mora poravnati občina. Dotični posestnik ima v svoji hiši vojaško pisarno in dobiva za to od vojaštva postavno odškodnino po 52 h na dan. S to pa posestnik ni zadovoljen in je računal za sobo veliko več ter zahteval, da primankljaj pokrije občina. Ali je občina res dolžna plačati ta primankljaj in v koliki meri? Pripomni se, da županstvo ni bilo o tem nič obveščeno in tudi takrat nič vprašano, ko se je soba za vojaške namene vzela v najem.

Odgovor:

Prehodna ali začasna vojaška nastanitev se vrši po določilih zakona z dne 11. januarja 1879. drž. zak. št. 93 na breme občine. V vašem slučaju je tedaj občina, če posestnik N. ni zadovoljen z odškodnino, ki jo za sobo dobi od vojaštva, vsekakor dolžna primankljaj poravnati iz občinskih sredstev, seveda, če zahtevek ni pretirano visok. Koliko sme stranka zahtevati za sobo, tega zakon nikjer ne omenja, samoobsebi razumljivo pa je, da se taki položaji ne smejo izrabljati ter za sobo zahtevati več kot je razmeram dotične občine primerno in kot bi se dobilo, če bi se soba oddala drugemu. Da se je soba vzela samovoljno v najem, ne da bi jo županstvo odkazalo, je proti postavnim predpisom. Peti odstavek § 42. zakona o vojaški nastanitvi pravi namreč čisto jasno, da stanovanja vojaštvu odkazuje v takih slučajih občina. Če ima županstvo na razpolago drugo sobo, ki bi bila primerna za pisarno in bi se dobila za primerno odškodnino, bi Vam svetovali, da se v zadevi obrnete — če bo posestnik

pri svoji visoki zahtevi tudi zanaprej vstrajal — na c. kr. okrajno glavarstvo s prošnjo, da zadevo uredi in preskrbi premestitev vojaške pisarne v sobo, katero je županstvo določilo.

13. Cestni okrajni odbor K.

Vprašanje:

Prosimo pojasnila, če mora dežela v l. 1917 prispevati k stroškom za vzdrževanje deželnih cest I. in II. vrste tri petine ali dve tretjini?

Odgovor:

Po § 12. novega cestnega zakona prispeva deželni zaklad k stroškom za vzdrževanje deželnih cest I. in II. vrste kakor tudi mostov in umetnih stavb na deželnih cestah prva tri leta, ko stopi v veljavo novi cestni zakon, tri petine, po preteku teh treh let pa dve tretjini. V zmislu § 55. pa stopi novi cestni zakon v veljavo, ko se razglasi, ko določi politično deželno oblastvo dogovorno z deželnim odborom, kdaj naj se izvolijo novi cestni okrajni odbori in kdaj in kako naj pridejo okrajne ceste v upravo dežele kot deželne ceste II. vrste.

Novi cestni zakon je bil razglašen 1. julija 1913; v zmislu naredbe c. kr. deželne vlade z dne 3. junija 1913, št. 1455/pr. (dež. zak. št. 23), dogovorno z deželnim odborom kranjskim, so se izvršile volitve cestnih okrajnih odborov v drugi polovici l. 1913 in okrajne ceste so prešle v upravo dežele kot deželne ceste II. vrste s 1. januarjem 1914. —

Zakonito določena triletna prehodna doba je torej pričela teči s 1. januarjem 1914 in je potekla z 31. decembrom 1916. Od 1. januarja 1917 naprej mora tedaj dežela prispevati k vzdrževalnim stroškom vseh deželnih cest dve tretjini.

14. Županstvo občine Sv. Križ pri Svibnjem.

Vprašanje:

V sosedni občini je pred par leti umrla zakonska žena N. N. ter pustila 7 let starega otroka, katerega je dobila izven zakona, kajti njen mož je že nad 12 let v Ameriki. Otroka je oskrboval doslej njegov boter; vsled vojnih posledic pa ga je odklonil ter poslal tukajšni občini v oskrbo.

Vpraša se, katera občina je dolžna živiti in vzgajati tega otroka, ali tukajšna očetova ali sosedna materina?

Pripomni se, da je v krstni knjigi otrok vpisan kot z a k o n s k a očetovo ime. Ali je proti temu kakšna pritožba, oziroma kaj je storiti?

Odgovor:

Zakonski otroci slede domovinstvu očetovemu, nezakonski pa materinemu; če je pa mati omožena, imajo njeni nezakonski otroci domovinsko pravico v tisti občini, v kateri jo je imela mati kot dekle.

Pri vprašanju, katera občina je dolžna vzeti otroka pokojne N. N. v svojo ubožno oskrbo, je treba pred vsem rešiti vprašanje, ali je otrok po veljavnih postavah z a k o n s k a l i n e.

Po zmislu § 138. obč. državlanskega zakonika je smatrati za zakonske tiste otroke, ki so rojeni od zakonske žene po preteku 180 dni po sklenjenem zakonu in pred potekom 300. dne ali po moževi smrti ali pa po popolni razvezi zakona. Zakonski mož matere N. N. je ob času otrokovega rojstva živel in njegov zakon ni bil v tistem času razvezan, ker je zakon med katoličani neločljiv in se razveže le s smrtjo enega zakonca. Otrok je bil rojen v navedeni postavni dobi, vsled česar je po postavi zakonsk in je vpis v krstni knjigi pravilen. Otrok ima torej domovinsko pravico v tisti občini, v kateri jo ima njegov zakonski oče oziroma zakonski mož njegove matere.

Nadalje vprašujete, če je proti temu, da je otrok v krstni knjigi vpisan kot zakonsk na očetovo ime, dopustna kakšna pritožba, oziroma kaj je storiti?

Občina sama nima nikakršnega postavnega sredstva na razpolago, da bi se mogla ubraniti otroka. Pač pa

v Ameriki živeči mož pokojne matere! Na podstavi § 158. obč. državl. zakonika ima namreč mož pravico, zakonsko rojstvo otrokovo izpodbijati (s tožbo ali pa z vgovorom nasproti skrbniku, ki ga je treba postaviti v brambo zakonskega rojstva) z dokazovanjem nemožnosti, da bi bil otroka zarodil on. To pravico zamore mož uveljavljati samo v neprestopnem roku treh mesecev potem, ko je za otroka zvedel. — Če možu še ni znano, da je spočela in rodila njegova žena otroka v času njegove odsotnosti, naj mu županstvo to sporoči, ga opozori na obrazložene postavne določbe in mu svetuje, naj takoj koga pooblasti, da vložil v njegovem imenu tekom omenjenega roka tožbo pri c. kr. okrožnem sodišču v Novem mestu. Županstvo naj mu tudi pove, da bo občina zahtevala od njega povračilo vseh stroškov za otroka, če ne bo z uspehom izpodbijal zakonskega rojstva otrokovega.

Razno.

† Oton pl. Detela.

Dne 12. marca je preminul bivši deželni glavar vojvodine Kranjske Oton pl. Detela. Pokojnik si je stekel nevenljivih zaslug za našo deželo, saj je deloval v korist dežele kot deželni poslanec 31, kot deželni odbornik 8 in kot deželni glavar 17 let; bil je odbornik oziroma predsednik c. kr. kranjske kmetijske družbe 33 let, do svoje smrti je pa ostal predsednik komisije za pogozdovanje Krasa. V priznanje njegovih izrednih zaslug je bil Detela odlikovan s Franc Jožefovim redom z zvezdo, z redom železne krone III. razreda, s podelitvijo dednega plemstva, z imenovanjem dosmrtnim članom gosposke zbornice, s častnim članstvom kmetijske družbe in premnogih občin na Kranjskem.

Naše občine in sploh vsa naša dežela bo ohranila temu velezaslužnemu možu časten spomin.

Zvišanje prispevka za preživljanje svojeem mobiliziranih. S 1. aprilom t. l. je stopil v veljavo cesarski ukaz z dne 30. marca 1917., ki deloma spreminja oziroma dopolnjuje določila o državni vzdrževalnini za družine vpoklicancev. Državni prispevek za preživljanje se vbodoče ženam vpoklicanih poviša za 10 do 25 odstotkov. To velja le za večja mesta in industrijske kraje, kjer se draginja prav posebno občuti. Žene, ki imajo postranske zaslužke, so zvišane vzdrževalnine deležne le, če postranski zaslužek ne presega a) če so brez otrok, enkratno; b) pri dveh do vzdrževalnine upravičenih, poldrugo; c) pri treh ali več upravičenih otrocih, dvojno izmero dosedanje vzdrževalnine. Cesarski ukaz z dne 11. maja 1916. drž. zak. št. 135. se v polnem obsegu razveljavi. Za stranke ki bivajo v najetih stanovanjih, se je vzdrževalni prispevek

za otroke pod 8 leti, ki je dosedaj znašal po zgorajšnjem ukazu le del vzdrževalnega prispevka, povišal na normalno izmero. Take družine dobe odsedaj naprej ne glede na starost za vse člane enake prispevke. Pri družinah, ki imajo lastne hiše oziroma prosta stanovanja, bo razlika v izmeri za otroke stare pod in nad 8 let obstajala še naprej.

Te spremembe so namenjene v prvi vrsti za prebivalce mest in večjih industrijskih krajev in imajo namen slojem, ki draginjo v prvi vrsti občutijo, olajšati življenje ter prepričati, da bi se žene ne bavile preveč s postranskimi zaslužki, delo doma pa zane-marjale. Cesarski ukaz pa spreminja tudi nekaj dosedanjih določil, ki so veljala v prvi vrsti za stranke na deželi in ustreza tako iz krogov poljedelskega prebivalstva opetovano izraženim željam. Prispevek k najemnini gre po novi odredbi tudi onim strankam, ki sicer niso navezane na najeto stanovanje, ker bivajo v lastni hiši, morajo pa za dolg, vknjižen na hiši, plačevati tako visoke obresti, da te obresti dosega po odbitku eventualne najemnine, ki jo dobe iz hiše, višino v kraju običajne najemnine za stanovanje, v kakršnem bivajo. Zvišani prispevek za preživljanje se prizna samo onim, ki zahtevo po zvišanju prijavijo.

Peto vojno posojilo na Kranjskem. V naši deželi se je na V. vojnem posojilu podpisala vsota 49,655.094 K, torej za 9,780.614 K več nego na IV. vojno posojilo.

Poletni čas. Kakor lani se je tudi letos uvedel poletni čas s premaknitvijo za eno uro in sicer za čas od pondeljka dne 16. aprila do pondeljka dne 17. septembra 1917.

Pritegnitev šolske mladine k poljskemu delu.

Pomanjkanje delavnih moči bo letos z ozirom na dejstvo, da je bilo med tem precej možkih zopet vpoklicanih, še večje kot lani, na drugi strani je pa tudi potreba za živila in kmetijske pridelke večja kot prejšnje leto. C. kr. ministrstvo za uk in bogočastje je na predlog poljedelskega ministerstva vsled tega odredilo, da se šolski pouk tako na ljudskih kot na srednjih šolah olajša tudi letos. V tej zadevi veljajo tudi letos vsa navodila in napotila, ki so bila v tem oziru izdana lansko leto. Učencem starejših letnikov ljudskih in meščanskih šol krajni šolski sveti brez ovire lahko dovolijo, da se vsi taki učenci oproste šolskega obiska za čas večjih poljskih del. Kjer bi bilo treba se pouk v višjih oddelkih in razredih lahko popolnoma ustavi. Glede srednješolskih učencev so ravnateljstva pooblaščenca, da smejo na prošnjo starišev ali na željo žetvenih komisij, kmetijskih organizacij in občinskih zastopov, kjer to zahtevajo razmere, oprostiti zaprosene učence šolskega obiska za čas, ko bodo pomagali pri kmetijskih delih. Oprostitev sme seveda segati samo do časa, ko je potrebna pomoč učencev in ravnateljstva morajo paziti, da se pri tem ne zgubi enega šolskega leta. Učiteljstvo se pozove, da tudi letos poučuje pri tem šolsko mladino, organizira delo, bodri kmetovalce, sodeluje pri žetvenih komisijah in tako služi splošnosti.

Paša na tujih zemljiščih ni dovoljena. Ponekod so ljudje mnenja, da je sedaj v vojni samoposebi dovoljeno pasti na tujih zasebnih zemljiščih, zlasti tedaj, če lastnik svojih pašnih zemljišč sam zase ne uporablja, dočim bi drugim, ki imajo veliko živine, paše primanjkovalo. Temu pa ni tako. Paša na tujem svetu je bila s cesarskim patentom iz l. 1853. za vselej odpravljena, kar velja tudi v sedanjih nenormalnih razmerah. Samodsebe torej nihče ne sme uporabljati tuje zasebne paše, temveč je treba za to izrecnega privoljenja lastnika dotične paše, oziroma tozadevne odredbe pristojnega oblastva. Po smislu § 3. ministrskega ukaza z dne 6. maja 1915, drž. zak. št. 111, je namreč občinska žetvena komisija odnosno c. kr. okrajno glavarstvo upravičeno, da za slučaj, če bi lastnik ne hotel ugoditi prošnji vaščanov za začasno prepustitev svojega pašnega zemljišča, ki ga sam ne rabi, to zemljišče da v začasno uporabo občini. Občina potem od svoje strani lahko prepusti pašo enemu ali več vaščanom. V tem slučaju izgubi dotični lastnik pašnega sveta vsako pravico do kake odškodnine za prepuščeno pašo ter sme zahtevati po § 6. navedenega ukaza le povrnitev tiste škode, ki se mu je storila vsled nerednega gospodarjenja. Po končani uporabi pa je uporabljeni svet v prejšni stan postaviti in lastniku vrniti.

Oddaja plemenskih bikov. Deželno mesto za dobavo klavne živine v Ljubljani (Turjaški trg št. 1) ima večje število lepih, mladih plemenskih bikov sive, simodolske in pingavske pasme na prodaj. Biki so preizkušeni plemenjaki. Cena je maksimalna kakor za klavno živino. — Županstva, katerih zakonita dolžnost

je skrbeti za to, da je v občini zadostno število plemenskih bikov, se opozarjajo na to priliko. Pripominjamo, da dovoljuje dež. odbor pod gotovimi pogoji podpore iz deželnih sredstev za rejo plemenskih bikov.

Najvišje cene za klavno govedo na Kranjskem.

Z ukazom c. kr. dež. predsednika z dne 19. marca 1917, št. 8855, so se določile nove najvišje cene za klavno govedo. Od 21. marca 1917 naprej veljajo sledeče najvišje cene za kilogram žive teže:

a) V o li: kakovost I.: 3 K 50 v, kakovost II.: 3 K, kakovost III.: 2 K 50 v.

b) K r a v e: kakovost I.: 3 K 10 v, kakovost II.: 2 K 70 v, kakovost III.: 2 K 30 v.

c) T e l i c e i n b i k i: kakovost I.: 3 K 30 v, kakovost II.: 3 K, kakovost III.: 2 K 40 v, koščena živina 1 K 80 v.

Najvišja cena za nadrobno prodajo krompirja

letin 1916 in 1917, t. j. za prodajo v množinah pod enim meterskim stotom, se je zvišala z ukazom c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem z dne 16. marca 1917 št. 8588, in sicer letine 1916 na 20, letine 1917 od 10. avgusta 1917 naprej pa na 21 vinarjev za vsak kilogram. Krompir pa mora biti zdrav, primerno suh in brez prsti in kali.

Najvišje cene za prodajo mleka na Kranjskem.

Z ukazom c. kr. dež. predsednika z dne 17. marca 1917, št. 8585, je določeno:

I. Pri prodaji neposnetega mleka se v ozemlju mesta Ljubljane naslednje najvišje cene ne smejo preseči:

1. Kadar prodaja pridelovalec in sicer:

a) neposrednim porabnikom, kadar se dostavi mleko na dom, za liter 44 vinarjev;

b) mlekarnam in trgovcem z mlekom, kadar se dostavi mleko v mlekarno, oziroma trgovcu, 40 vinarjev.

2. V nadrobni prodaji:

a) za mleko iz mlekaren in sicer: za prodajo v mlekarni „Mlekarske zveze“ v Ljubljani 44 vinarjev; za prodajo v nadrobni prodaji v posebnih prodajalnah ali na dom postavljeno 48 vinarjev;

b) za drugo mleko v prodaji na drobno v posebnih prodajalnah ali na dom postavljeno, 46 vinarjev.

II. V vseh drugih delih dežele se pri prodaji neposnetega mleka ne smejo preseči cene v izmeri 30 do 36 vinarjev za liter.

V teh mejah določijo politična okrajna oblastva, vpoštevajoč lego kraja, pridelovanja oziroma dobave, za vsako občino svojega okraja dovoljene najvišje cene in jih razglase.

III. Prestopke tega ukaza kaznujejo politična okr. oblastva z globo do 5000 K ali z zaporem do 6 mesecev, ako dejanje po obstoječih zakonih ne spada pod strožjo kazen.

Kdor napelje k takemu dejanju ali sodeluje ob njega izvršitvi, tega je kaznovati enako.

Ako se stori prestopke v izvrševanju obrti, se more razen tega odrediti, da se odvzame obrtna pravica za vedno ali za določen čas.

Provizorična tarifa o konjaških pristojbinah.

Ker v konjaškem redu za Kranjsko z dne 5. oktobra 1860 št. 15022 določene konjaške pristojbine ne odgovarjajo več sedanjim razmeram, je c. kr. deželna vlada predpisala z ukazom z dne 27. marca 1917 št. 7695 do preklica sledeče konjaške pristojbine:

1. a) Za to, da se ena velika žival (konj, goved) iz kože dene K 4.—,
- b) Za zagrebanje iste K 4.—,
- c) Za raztelesenje, če to zahteva stranka ali če se vrši uradno K 4.—.
2. Za predstoječa opravila, če se ta izvrše pri malih živalih (žrebetih, govčiji živini pod 1 letom, ovcah, kozah, prešičih, psih), plačati je polovico pristojbin, ki so pod točko 1. navedene.
3. Razen tega je plačati konjaču za prevoz mrhovine kot odškodnino (za tje in nazaj):
 - a) za pot do 5 km K 4.—,
 - b) za pot od 6 do 10 km K 6.—,
 - c) za pot od 11 do 15 km K 8.—,
 - d) za pot od 16 do 20 km K 10.—,
 - e) za pot od 21 do 30 km K 12.—,
 - f) za pot nad 30 km K 14.—.
4. V onih slučajih pa, če se zakopanje mrhovine izvrši na občinskem mrhovišču, če toraj prevoz mrhovine na mrhovišče v konjačiji ni potreben ali iz veterinarsko-policijskih ozirov nedopusten, plačati je konjaču le polovico teh pristojbin za pot.
5. Koliko se zamore teh pristojbin s prepustitvijo mrhovine konjaču celotno ali deloma nadomestiti, prepusti se medsebojnemu sporazumu med konjačem in stranko.
6. Če se radi zatiranja pasje stekline vsled uradnega naročila vrši lov prostih, nezavarovanih psov, veljajo tele pristojbine:
 - a) za pokončanje vsakega psa, ki se vлови ali ki se iz drugih vzrokov odda v pokončanje, 1 K;
 - b) dnevna za konjača 4 K, za konjaškega pomočnika 2 K;
 - c) kot odškodnina za pot one pristojbine, ki so pod točko 3. določene.
7. Namesto da se konjač po predstoječi tarifi odškoduje, je prepuščeno občinam, da se s konjačem za letno plačo dogovorijo.

Nove knjige.

Vojska in mir. Misli selskega modrijana. Založila Katoliška bukvarna v Ljubljani. Cena broširani knjižici 1 K. — Kot I. zvezek „Domoljubove knjižnice“ je izšla aktualna knjižica „Vojska in mir“, v kateri razmotriva „selski modrijan“ vprašanja, ki so v sedanji svetovni vojni mučila že marsikoga, a na katera ni lahko dobiti odgovora. Kdo je kriv vojske, zakaj jo je Bog dopustil in še mnogo na vojsko in mir se nana-

šajočih vprašanj je slišati vsak dan, a pravega odgovora nanje še nismo čuli. Selski modrijan se je posvetil težki nalogi, razmišljal in razglabljal je o najbolj perečih vprašanjih, odkril lepe misli in našel odgovore, ki bodo v tolažbo marsikateremu po vojski prizadetemu. Želimo, da bi našla knjižica pot v vsako slovensko hišo, ki potrebuje tolažbe in bodrila v teh težkih časih. Mi jo najtoplejše priporočamo.

Kresalo duhov. Roman iz irskega življenja. Angleški spisal P. A. Sheehan. Prevel Davorin Ciuha. Založila Katoliška bukvarna v Ljubljani. Cena nevezani knjigi 3 K 80 v, vezani pa 5 K 50 v. — Sheehana Slovenci že poznamo in sicer po slovenskem prevodu njegovega znamenitega romana „Dolina krvi“. V „Kresalu duhov“ nam podaja pisatelj verno sliko življenja irskega naroda in mojstrsko popisuje, kako izsesava hladnokrvni Anglež ta narod in ga ovira v kulturnem napredovanju. Vsa beda irskega kmeta, ki je le najemnik angleškega veleposestnika, je v krepkih barvah naslikana v tem romanu. Iz srede irskih tlačiteljev-veleposestnikov se najde junak, ki opozori svoje tovariše na trpljenje in krivice irskega ljudstva. Njegov glas je žalibog klic vpijočega v puščavi; a plemeniti mož ne obupa in gre sam med irsko ljudstvo, katero hoče povzdigniti. Kako težki nalogi se je posvetil in kako jo je dovršil, nam pisatelj napeto pripoveduje v svojem romanu „Kresalo duhov“. Slovenski prevod je prav dober. Knjigo toplo priporočamo.

Lepa Blanka. Roman. Spisal P. Zeccone, prevel Jos. Medic. Everard, oče lepe Blanke je obsojen na smrt. Iz ječe ga reši Leon, katerega oče sedi že več let nedolžen v zaporu. Za svojo življensko nalogo si stavi Leon, dokazati očetovo nedolžnost in ga osvoboditi. Everard, ki edini more izpričati nedolžnost Leonovega očeta, noče o tem nič slišati. Tudi prošnji hčere Blanke v tem oziru ne ugodi, dasi jo je nad vse ljubil. Blanka zve za očetovo življenje, toda njena ljubezen do očeta se tudi sedaj ne zmanjša. Pregovori ga, da zapusti roparsko družbo in se preseli v revno stanovanje. Že preje bolehnata, omaga Blanka in podleže duševnim in telesnim naporom. Smrtno nevarno zbolijo in oba zaideta v pomanjkanje. Oče pade v staro pregreho. Radi uboja je obsojen na smrt. Dasi na smrt bolna obišče Blanka svojega očeta v ječi, kjer ji bruhne kri in umre. Predno odpeljejo Everarda na šafot, izpove, da je Leonov oče nedolžen. Roman je izšel v založbi Katoliške bukvarne v Ljubljani in stane nevezan s poštnino vred 2 K.

Listnica upravnništva in uredništva.

Na uredništvo prihajajo vprašanja in prošnje za pravne nasvete tudi od takih, ki niso na „Občinsko Upravo“ naročeni. Samo obsebi je razumljivo, da je uredništvo na razpolago samo naročnikom lista. Kdor išče pravnega sveta in ni naš naročnik, se bo pač za take stvari moral obrniti drugam.